

Поёни сураи “Маъориҷ”. Ва лиллоҳил ҳамд.

71-уми сураи Қуръон буда, он дар Макка нозил шуда,
аз 28 оят иборат аст.

Сураи Нӯҳ чун сураҳои пешина, ки шарҳи худро ёфтанд, асосан, масъалаи комил намудани ақидаи Исломи ва асосҳои имонро дар бар мегирад.

Дар сураи мазкур қиссаи шайхуланбиё ҳазрати Нӯҳ (а) аз ибтидои даъват то ба вуқӯъ омадани туфон ва ғарқ гардидани муказзибин (дуруғӯ шуморандагони пайғамбарон)-ро дар бар мегирад.

Одатуллоҳ чунон қорӣ шудааст, ки дар замонҳои мухталиф бар сари умматҳое, ки аз даъвати Ё таъоло бе далелу бурҳон худро як сӯ гирифтанд, балоҳои ғайри чашмдошт фурӯ рехта аст. Ин гуна ҳодисаҳо ва оқибати кори расулон дар ин сура баёни худро ёфтааст.

Барои дарки маънои сура мо тасмим гирифтем, ки қиссаи ибратбахши ҳазрати Нӯҳ (а)-ро, ки барои ба роҳи рост ҳидоят намудани қавмаш қонбозиҳои беназир нишон дод, вале он бадбахтон аз ҳаҳолати хеш рӯғардон нашуданд, ба таври мухтасар пешкаши хонандаи гиромии каломи раббонӣ намоем.

ҚИССАИ ҲАЗРАТИ НҶҲ (А):

Офаридгори оламу одам ва ҳама соҳибони дам ҳазрати Раббулъиззат Одам Ато (а)-ро аз ҷаннати анбарсиришт ба замини дунё поин овард. Чун Худованди таборак ва таъоло ба фарзандони ӯ (а) файзу баракот арзонӣ дошт, рӯз ба рӯз дар рӯи Замин шумори онҳо зиёд гардида, қору зиндагӣ менамуданд. Ҳамаи онҳо ба дине, ки Одам (а) дошт, эътиқодманд буданд ва Худои ягонро парастии мекарданд. Иблис (алайҳи лаънаҳ), ки барои аз роҳ задани фарзандони Одам (а) савганд ёд карда буд, инро дида беқарор гашт. Ин буд, ки ба тадриҷ бо васваси шайтон фарзандони Одам (а) ба парастии ва ибодати буту санам пардохтанд. Аммо дар байни онҳо нафарони худотарсу тақводор кам набуда мардумро ба роҳи дуруст ҳидоят мекарданд. Чун онҳо

олами фони́ро падруд гуфтанд, шайтон ба миёни боқимондаҳо омад ва чунин як "мавъиза"-ро барои онҳо бо шайтанати худ гуфт: "Агар шумо гӯед, ки мо бандаҳои солеҳи вафоткардари дӯст медорем ва онҳоро ба некӣ ёд мекунем, гӯед то суратҳои онҳоро бикашанд ва пагоҳу бегоҳ ба сӯи онҳо назар андозед гӯё ки худӣ онҳоро дидаед". Ба шунавандагон ин панди дурӯғини шайтон писанд омад. Аввал суратҳо кашида, гузаштагонашонро ёддоварӣ менамуданд. Сониян он суратҳоро барои авлоди ояндашон ба ҳайкалу муҷассамаҳо табдил доданд ва барои "зиёрати" онҳо ибодатгоҳҳо сохтанд. Ҳамчунин рафта-рафта онҳоро дар кулбаҳои худ низ мегузоштанд. Онҳо хуб дарк мекарданд, ки аз ин суратҳо ва ҳайкалҳои хушкӯ бечон суду зиёне воқеъ намешавад, аммо ин "тасвири фалон солеҳ аст" - гуфта, онро ҳурмат мекарданд. Солҳо ҳамин тариқ сипарӣ мешуд ва эҳтироми буту санам зиёдтар мегардид. Ҳар солеҳе, ки аз олам мерафт, аз паси ӯ ҳайкалаш сохта мешуд. Аз ин ҷо авлоди онҳо дар назди ҳайкалҳои бобоҳои худ дуо карда, ба воя расиданд. Рафта - рафта, ба таъзиму сачдаи онҳо пардохта аз онҳо ёрию мадад меҷӯридагӣ шуданд. Ҳамин тавр бутпарастӣ ривож ёфт. Парастии ва ибодати Худои ягонаро яқсӯ гузошта, ба сачдаи бутҳои аз ҷӯбу гилу санг сохташуда пардохтанд. Ин гуноҳе буд басо азим ва набахшиданӣ. Ба хоҳири ба роҳи рост ҳидоят намудани ин қавми гумроҳшуда Худованд аз миёни онҳо ва барои худӣ онҳо Пайғамбар фиристод. Ба андешаи мо ҳикмати аз миёни онҳо расул интиҳоб кардани Аллоҳтаъоло дар ин аст, ки аз миёни он қавм бошаду аз он диёр бо онҳо ошноӣ, ин аз манфиат ҳолӣ нест. Агар аз миёни фариштагон мебуд одамон баҳона пеш меоварданд, ки ӯ фаришта аст ва ӯро ҳеҷ гуна нафсе нест. Аз ин хотир аз имкон берун набуд, ки ӯро гӯш накунад. Он чи гуфтем ин фикри мо буд, сирри Худовандро Худо ҳудаш медонад. Ҳарчанд, ки дар миёни мардум соҳибсарватҳо зиёд буданд, Аллоҳтаъоло ҳазрати Нӯҳ (а)-ро, ки дорои хислатҳои ҳамидаи парҳезгорӣ, амонатдорӣ, ростгӯӣ, ҳалимӣ ва хушрафторӣ наққардорӣ машҳур буд ба пайғамбарӣ интиҳоб намуд. Аллоҳтаъоло ба он зоти пок ваҳй фиристода фармон дод, ки мардумро ба сӯи Худои ягона ва дини ростин даъват намояд. Ҳазрати Нӯҳ (а) ба мардум эълон дошт, ки ман фиристодаи Худоям ва барои даъвати шумо омадам. Инро шунида гуфтанд: "Ин аз кай боз пайғамбар шуда бошад то дирӯз миёни мо буд-ку?" Аммо мутаққабилон аз дорои худ фахр карда гуфтанд: "Аллоҳтаъоло дигар касро наёфт, ки як қашшоқро пайғамбар карда

фиристодааст, чӣ дигарон мурда буданд?". Баъзеи дигар ақида доштанд, ки Нӯҳ (а) бо ин рафтораш даъвои обрӯ ва сарвариро мекунад ва ғайра.

Нӯҳ (а) бошад даъвати худро идома медод. Онҳоро ба имон ба Худо, ибодати ӯ таъоло ва тарк кардани бутпарастӣ меҳонд. Як гурӯҳи ангуштшумор даъвати ӯро пазируфтанд. Онҳо ашхосе буданд, ки аз касби ҳалол ризқ меҳӯрданд. Боқӣ бошад суханҳои бемаънӣ аз қабилӣ "мо бо пойлучон намепаивандем"-ро бисёр мегуфтанд. Тӯли 950 сол ҳазрати Нӯҳ (а) ин қавми саркашро даъвати дини Ҳаққ намуд, вале онҳо аз гумони хеш канор намонданд. Аз тарафи Аллоҳтаъоло ба ӯ илҳом омад, ки ба ҷуз онҳое, ки имон оварданд, дигар касе имон намеорад. Бо вучуди ин ҳазрати Нӯҳ (а) аз даъвати қавмаш рӯй нагардонид. Гумроҳшудагон гуфтанд: "Ту бо мо бисёр кашмакаш кардӣ, агар суханат рост бошад азоби ваъдакардаатро биёр!". Нӯҳ (а) бо шунидани ин сухан умедашро аз имон овардани қавмаш канда, дар ғазаб шуд ва гуфт: **"Парвардигоро, дар рӯйи Замин ягон кофирро магузор!"** Худованд ин дуъоро қабул кард. Худованди мутаъол ба ҳазрати Нӯҳ (а) иродаи худро зоҳир сохт, ки ӯ (а) ва гурӯҳи имоновардаҳо наҷот ёфта, дигарон ҳама ғарқ хоҳанд шуд. Ба пайғамбар (а) амр шуд, ки киштиё бисозад. Чун он зот корро сар кард қавми гумроҳ бо истеҳзо аз ӯ мепурсиданд: "Эй Нӯҳ, аз кай боз дуредгар шудай? Мо ба Шумо нагуфта будем, ки бо ин пойлучон магардед? Ин кема ба кучо меравад? Ба кӯҳ ё ба саҳро?" Аммо Нӯҳ (а) сабр меварзид ва кори худро идома медод. Дар ҷавоби фосиқон мегуфт, ки имрӯз шумо моро масхара мекунед, мешавад рӯзе, ки мо ба ҳоли шумо бихандем. Ваъдаи Худованд дар амал ба вуқӯъ омад. Ба Нӯҳ (а) амр шуд, ки аҳлу аёл ва муъминҳоро муъминаҳо, ҳамчунин аз ҳама ҳайвонот аз рӯйи ҷинс як ҷуфтӣ ҳамроҳи худ гирифта дохили киштӣ шавад. Зеро ваъда амалӣ мешавад ва ҳеҷ ҷонзоде дигар боқӣ нахоҳад монд. Ҳазрати Нӯҳ (а) писаре дошт, ки ҳамнишини кофирон буд. **"Аз аҳли манасти"** – гуфта пайғамбар (а) хост ӯро ҳамроҳ гирад, аммо Аллоҳтаъоло иҷоза наодода гуфт, ки **ӯ аз аҳли ту нест!** Касе, ки имон надорад, агар фарзанди пайғамбар бошад ҳам амон намонад. Пас, борони пайи дар пайи борид ва сатҳи об аз Замин торафт боло мешуд. Он ба тӯфон табдил ёфта, тамоми оламо фаро гирифт. Ҳама, аз ҷумла писари наби Худо низ ба ҳалокат расиданд. Киштии ҳазрати Нӯҳ (а) баъди паст шудани об болои

кӯҳе қарор гирифт. Ҳазрати Нӯҳ (а) ва пайравонаш сиҳату саломат бар Замин омаданд ва зиндагӣ дубора дар он оғоз гардид.

Ин буд мухтасаран қиссаи ҷонгудои ҳазрати Нӯҳ (а). Барои маълумоти бештар пайдо кардан ба китобҳои қисас ва тафсириҳои муътабар муроҷиат шавад.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Бисмиллаҳи-р-Раҳмани-р-Раҳим

Оғоз мекунам ба номи Худованде ки беандоза меҳрубону

бениҳоят бораҳм аст.

إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ

أَلِيمٌ

Иннā арсалнā Нӯҳан илā қавмиҳӯ ан анзир қавмака миң қабли ай яътияҳум ъазāбун алӣм. 1.

1. Албатта, Нӯҳро ба сӯйи қавми фиристодем ки: «Қавми худро, пеш аз он ки азоби аламнок онҳоро биёяд, битарсон!»

Аллоҳтаъоло ҳазрати Нӯҳ (а)-ро ба сӯйи сокинони ҷазираи Араб, ба сифати расул фиристонд, ки қавмашро аз азоби Худо битарсонад. Ба ин маъно, ки агар онҳо аз амалҳои зишти худ даст накашанд ва ба Худои ягона имон наоранд, дар ин дунё ба азоби аламнок мубтало хоҳанд шуд ва дар охират азоби саҳттару дардноктари нор онҳоро интизораст. Нӯҳ (а) ба қавми худ чӣ гуфт?

قَالَ يَاقَوْمِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ

Қола йā қавми иннӣ лакум назӣру-м мубӣн. 2.

2. (Нӯҳ) гуфт: «Эй қавми ман, албатта, ман аз барои шумо тарсонандаи ошкорам!»

Бас Шайхуланбиё (а) онҳоро ба сӯйи Худо хонд ва гуфт, ки ман шахси тасодуфӣ нестам, балки тарсонандаи ошкор ба сӯйи шумо аз ҷониби Аллоҳтаъолоам. Ман ҳеҷ чизро барои шумо парда намепаўшам, балки он чи ба уҳдаи ман гузошта шудааст равшану ошкор ба шумо мерасонам. Ва он ин аст, ки:

أَنْ أَعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ وَأَطِيعُوا

Ан-иъбудуллоҳа ва-т-тақӯҳу ва атӣъӯн. 3.

3. Аллохро ибодат кунед ва аз Ӯ битарсед ва маро итоғат кунед, Шуморо лозим аст, ки аз парастии бутҳо даст кашед, Худои ягонаро ибодат кунед ва аз он чи шуморо Худованд манъ мекунад худдорӣ кунед ва маро гӯш диҳед. Агар чунин амал намоед пас:

يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرْكُمْ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ

لَا يُؤَخَّرُ ۖ لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

Яғфир лакум-м мин зунубикум ва юаххиркум илā аҷали-м-мусаммā. Инна аҷалаллоҳи изā чāа лā юаххару лав кунтум таъламӯн.4.

4. то гуноҳони шуморо мағфират кунад ва шуморо то аҷали муқаррар мавқуф дорад. Агар шумо донандагон бошед, чун аҷали муқарраркардаи Аллоҳ биёяд, ҳаргиз онро мавқуф дошта намешавад».

Нӯҳ (а) ба қавми худ гуфт, ки агар он чи ки ман шуморо фармудам ба ҷо оред, Худованд гуноҳхоятонро маҳв мекунад ва агар итоати маро кунед умратон то вақти муқаддар ва муқаррари дар илми Ӯ таъоло буда дароз мешавад. Дар дунё ба зиндагонии хуб мушарраф мешавад ва таъхири умратон беазоб мешавад. Дарозии умри шумо аз тарафи Офаридгор аниқ ва дақиқ муайян шудааст. Зиёд ва кам намешавад. Агар шумо аз ин маъни огоҳ мебудед ба сӯйи имон шитоб мекардед.

Дар акси ҳол, агар амри пайғамбар Нӯҳ (а) - ро ба ҷо наоред ба ранҷу азобҳо ва балову қазоҳо дучор мешавед. Калимаи "аҷал"-ро уламои изом чанд маънӣ додаанд. Баъзе "аҷал"-ро як "муддати муайян" маънидод кардаанд. Аммо дар байни мардум "аҷал" муддати марг (ва охири умри инсонро) гӯянд.

Ба фикри баъзе аз уламо мурод аз калимаи "аҷал" ин аст, ки агар Худоро тоату ибодат карда шавад, пайғамбарро низ итоати карда шавад ва ба тақво машғул шавад азобу уқубат (яъне ҳамон аҷал) ба таъхир андохта мешавад. Чуноне, ки дар ҳадис омадааст "силатур раҳми тазиду фил умри" - яъне некӯии силаи раҳм

(рафту омад бо хешовандон) дар ҳақиқат дар умри инсон зиёдатӣ меорад (тафсири Ибни Касир).

Аз ҳарду хулоса, гирем мақсад як аст. Ибодати Худоро кардан, итоати Расулро ба ҷо овардан ва тақводор будану амсоли инҳо, барои наҷот аз азобу уқубат сабаби асосӣ мегарданд.

Ояҳои зер ҷаҳду кӯшиши Нӯҳ (а)-ро ва аз қавми хеш изову ранҷ кашиданаширо ва ҳамчунин саркашии қавмаширо баён мекунад. Адибе гуфтааст:

**Рӯзе ки аҷал дарояд аз пешу пасат,
Шак нест, ки мӯҳлат надиҳад як нафасат.
Ёрӣ нарасад дар он дам аз ҳеҷ касат,
Бар бод шавад ҷумла ҳавову ҳавасат.**

قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا ﴿٦﴾

Қола Рабби иннӣ даъавту қавмӣ лайла-в ва наҳаро. 5.

5. Гуфт: «Эй Парвардигори ман, албатта, ман шабу рӯз қавми худро даъват кардам!

Ҳазрати Нӯҳ (а) гуфт, ки эй Парвардигор, ман қавми худро шабу рӯз ҳамвора ба имон ва ба сӯйи Ту бе истиҳола ва бе сустиродагӣ даъват намудам. Дар ин роҳ ҳама тоқати худро сарф кардам, дигар роҳҳои даъват барои ман намонд.

فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَائِي إِلَّا فِرَارًا ﴿٧﴾

Фа лам язидҳум дуъаӣ иллā фироро. 6.

6. Пас, даъвати ман ҷуз гурехтан чизро дар онҳо зиёда накард.

Ҳазрати Нӯҳ (а) ба сӯйи Аллоҳ (ҷ) муноҷот кард, ки ман ҳамеша қавмро ба сӯйи Ту хондам. Бисёр кӯшидам ва ранҷу озору машаққатҳо кашидам, ки онҳо ба роҳи рост ҳидоят ёбанд, вале суде набахшид. Ман ҳар қадар саргарми даъват онҳо мешудам, онҳо баръакс ҳамон қадар аз ман фирор менамуданд. Илова бар ин.

وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أَصْبَعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ

وَاسْتَغْشَوْا ثِيَابَهُمْ وَأَصْرُوا وَاسْتَكْبَرُوا اسْتِكْبَارًا ﴿٨﴾

Ва инни кулла ма даъавтуҳум ли тағфира лаҳум ҷаъалӯ асобиҳаҳум фӣ азъаниҳим вастағшае сийбаҳум ва асарру вастакбарустикбаро. 7.

7. Ва ҳар боре ман онҳоро даъват намудам, то Ту онҳоро омӯрзиш кунӣ, ангуштонашонро дар гӯшҳояшон ниҳоданд ва бо ҷомаҳояшон худро печониданд ва дар куфр мудовамат карданд ва сахт кибр варзиданд.

Шайхуланбиё (а) сухани худро давом дода гуфт, ки даъвати бардавоми ман ба ин хотир буд, ки онҳо ҳақро аз ботил ҷудо созанд, аз гуноҳ тавба кунанд ва то Ту онҳоро биёмӯрзӣ. Аммо эй Парвардигори ман, ҷойи он ки панд гиранд, ангушт бар гӯш заданд, ки маро нашунаванд, ҷомаҳо бар сар кашиданд, ки маро набинанду ман онҳоро нашиносам. Онҳо ба амали собиқи худ, яъне куфру ширку кибр устувор монда аз ҳақро шинохтан сахт саркашӣ намуданд.

ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا

Сумма инни даъавтуҳум ҷихаро. 8.

8. Сипас, ба ростӣ, ман онҳоро бо овози баланд даъват кардам.

Бо вучуди ин ман даъвати худро бо овози баланд миёни мардум ошкоро идома додам.

ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا

Сумма инни аъланту лаҳум ва асрарту лаҳум исроро. 9.

9. Боз, ба ростӣ, ман онҳоро ошкор гуфтам ва ононро пинҳон низ гуфтам.

Ҳолатҳое буд, ки ин қавми раҳгумзадаро бо назардошти вазъият ошкоро даъват намудам, аммо шароите ҳукмфармо шуд, ки барои ман носозгор буд, бинобар ин ба таври махфӣю пинҳон ва пӯшида вазифаи хешро ба ҷо овардам, аммо ҳеҷ не, ки онҳо панди маро шунаванд.

Тавре огоҳӣ ёфтем ҳазрати Нӯҳ (а) аввал ошкоро баъдан пинҳон ва билохира ҳамзамон ошкору пинҳон қавмашро ба роҳи рост даъват намудааст. Нӯҳ (а) меғӯяд, ки ба онҳо гуфтам...

فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا

Фа қултустағфирӯ Раббакум иннаҳӯ кона Гаффаро. 10.

10. Пас гуфтам: «Аз Парвардигоратон талаби мағфират кунед, Ҳаммоно Ё бисёр мағфираткунанда аст,

Нӯҳ (а) ба қавмаш гуфт, ки имон оред ва аз Худои мутаъол омӯрзиши гуноҳхоятонро талаб кунед, аз куфру маъсият канораҷӯй бошед, албатта Худованд тавбаи шуморо мепазирад ва гуноҳҳои собиқи шуморо афв мекунад. Зеро, ягона Аллоҳ меҳрубону мағфираткунанда аст. (Астағфируллоҳ – калимаи хос барои муъминон аст, ки бояд ба забон гуфтаву ба дил тасдиқ карда шавад. Аввал имон аст баъд истиффор на баръакс).

يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا ﴿١١﴾

Юрсили-с-самъа ъалайкум-м мидроръ. 11.

11. то бар шумо аз Осмон борони резон бифиристад,

Нӯҳ (а) гуфт агар ба гуфтаҳои ман амал кунед Худованд аз Осмон барои шумо борони раҳмати худро паи ҳам мефиристад ва он барои шумо боиси файзу баракат ва ободии диёри шумо мегардад. Ҳамчунин...

وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَجَعَلَ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَجَعَلَ لَكُمْ أَنْهَارًا ﴿١٢﴾

Ва юмдидкум би амвāли-в ва банīна ва яҷъал-л-лакум ҷаннāти-в ва яҷъал-л-лакум анҳāрō. 12.

12. ва то шуморо ба афзудани мол ва фарзандон мадад диҳад ва то шуморо боғҳо диҳад ва то барои шумо анҳоро наид орад.

Дар идомаи сухани ҳазрати Нӯҳ (а) Аллоҳтаъоло хабар додааст, ки агар шумо даъвати маро қабул доред ва онро сармашқи кору зиндагии худ созед, Худованди мутаъол барои мадади шумо иродаи худро зоҳир месозад. Барои афзоиши мол ва авлод кӯмак мерасонад. Шуморо соҳиби боғҳои сабзпӯши мевадор ва пурфайзу пурбаракот ва ин чунин барои шумо зери он дарахтон наҳрҳои ҷорӣ насиб мегардонад.

Ҳазрати Нӯҳ(а) қавмашро тамаънок гардонид, ки сабаби маҳрумии шумо аз ин неъматҳо куфри шумост. Кушодагию фароҳии ризқу рӯзии шумо аз имони ҳақиқии шумост. Ҷойи таъачҷуб нест, ки агар кофар, ё мунофиқ дорои чунин неъматҳо бошад, он ба хоҳири санҷишу имтиҳон ва истидроч дода шудааст.

То ин ҷо даъвати Нӯҳ(а) бо оҳанги тарғиб сурат гирифт. Акнун дар оятҳои зер даъвати набӣ(а) ҷомаи тарҳиб (тарсонидан)-ро ба бар мекунад.

مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا

Мā лакум лā тарҷуна лиллāҳи вақорō. 13.

13. Чист шуморо, ки барои Худо бузургиро эътиқод намекунед ва аз шукӯҳи Ӯ наметарсед?

Аз қавмаш мепурсад, ки ба хотири чӣ аз бо азаматии Ӯ таъоло натарсида, султони Ӯро андеша накарда, уқубату азоби Ӯро чашмдор нестед?

وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا

Ва қад халақакум атвāрō. 14.

14. Ва батаҳқиқ, шуморо ба тарзҳои мухталиф офарид.

Охир Офаридгор шуморо дар батнҳои модарҳоятон давра ба давра халқ кард. Аввал як оби ғализ - "нутфа" будед, баъд ба хуни ларбаста ва аз он ба як гӯшtpора, ки ҷамиъи аҳволи аҷиба дар он дида мешуд табдил дода шудед. Сипас Худованди таборак ва таъоло ба шумо беҳтарин суратро насиб дид. Чаро инро ба хотир оварда, доништан намехоҳед? Агар Холиқи ҷаббор дар яке аз ин давраҳои фавқуззикр рушди шуморо қатъ месохт ин лаҳза дар пеши ман намебудед!!! Инро ҳар як соҳиби ақлу хирад дарк мекунад.

أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَوَاتٍ طِبَاقًا

Алам тарав кайфа халақаллоҳу сабъа самāвāтин тибāқō. 15.

15. Оё намебинед, чӣ гуна Аллоҳ ҳафт Осмонро қабат - қабат офарид -

Магар шумо ба назари эътибор ва бардоштани панд бо осмонҳо нигоҳ намекунед, ки чӣ гуна 7 осмонро қабат ба қабат, боло ба болои ҳам офаридааст? Оё ин далолат ба қудрату бузургии Ӯ намекунад? Магар шумо андеша намекунед, ки оё ба ҷуз Худованд, касе ба ин қор қодир нест? Шумо чаро беҳирадӣ ва якравии худро нишон дода, инро дарк намесозед!

وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسُ سِرَاجًا

Ва ҷаъала-л-қамара фӣҳинна нӯра-в ва ҷаъала-ш-шамса сирӯҷа. 16.

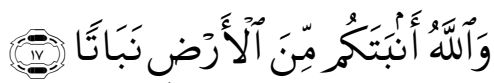
16. ва дар миёни осмонҳо Моҳро нур гардонид ва Офтобро чароғи дурахшанда сохт-

Оё намебинед, ки Аллоҳтаъоло дар байни ҳафт Осмон Моҳро барои руйи Замин нур афруз (инъикоскунанда аз нури Офтоб) гардонид! Ва Офтобро дурахшанда (аз худ нурбароранда) гардонид? Ҳамчунин барои ҳисоб шакли моҳтобро дар манзилҳо ва бурҷҳои Осмонӣ дигар намуд! Мебинӣ, ки нури Моҳтоб гоҳо зиёд ва гоҳо кам мегардад гӯё то ҳадди нестӣ меравад, ки барои ҳисоби моҳҳо ва солҳо мусоидат мекунад.

Оё намебинед, ки Аллоҳтаъоло Офтобро барои аҳли олам чароғи дурахшанда гардонид?

Аҳли тафсир мегӯянд, ки Ё таъоло равшании Моҳтобро бо калимаи “нур” ифода кардааст, мақсад ин аст, ки моҳтоб дар асл як ҷисми “бенури” торик аст. Вале равшаниро аз офтоб касб мекунад. Офтобро бошад чароғи дурахшанда гуфтааст, зеро равшании он аз худаш аст. Нури Офтоб зотӣ ва нури Қамар инъикосӣ, аз Офтоб аст. Илми кайҳоншиносӣ низ инро тасдиқ мекунад.

Бори дигар китоби осмонӣ будани Қуръонро ояи зер тасдиқ кардааст.

Валлоҳу амбатакум мина-л-аръи набātā. 17.

17. ва Аллоҳ бо навъе аз рӯёнидан шуморо аз Замин рӯёнид.

Ё таъоло баъди баёни аҳволи офоқ ба зикри офариниши нафсҳо ишора карда гуфтааст, ки Худованд шуморо ба мисли растанӣ, ки аз Замин сар мезанад аз Замин офарид. Муфасссирон гуфтаанд, ки ин оя ишора ба офариниши ҳазрати Одам (а) мекунад, ки ўро Худованд аз хоки Замин офарид ва фарзандонашро аз пушти камари ў.

Пушида нест, ки дар ҳақиқат растанӣ аз Замин мерӯяд. Аммо тавре дар оя зикр гардидааст **"Аллоҳтаъоло Рӯёнид шуморо аз Замин"**. Шояд ин ба хотир он бошад, ки дар зиндагии ин дунё инсон ба маҳсулоте, ки аз ҳайвонҳо, паррандаҳо, моҳи ва растаниҳо эҳтиёҷманд мебошад. ки ба Замин вобастагии ногусагинӣ доранд. Моддаҳои барои инсон лозим бо воситаи ғизо

ба бадан мегузаранд. Дар ҳақиқат чунин ҳам ҳаст. Агар ба таври мисол гӯшти моҳиро ки истеъмом мекунем ба суроғи хӯроки он равем рафта-рафта ба наботот мерасад, ки пайдоишу афзоиши он аз Замин аст.

Ба ҳар тарзе, ки андеша ронем аввалу охири зиндагии инсонҳо ба ҳамин Замин мерасад. Худо хубтар медонад.

ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا

Ѓумма юъидукум фӣҳа ва юхричукум ихроҷа. 18.

18. Баъд аз он шуморо дар Замин бозгардонад ва шуморо дубора аз он хориҷ кунад.

Пас, аз мавт ба ҳукми Аллоҳтаъоло шуморо ба Замин боз гардонанд ва рӯзи маҳшар аз сари нав шуморо зинда сохта, то ҳисобу китоби шумо сурат гирад аз он хориҷ сохта мешавед. Дар ин ҷо таъкидан овардани масдари “ихроҷ” аз баҳри ин аст, ки хоҳ – нохоҳ, албатта, шумо барои ҳисобу китоб аз Замин хориҷ карда мешавед.

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ بِسَاطًا

Валлоҳу ҷаъала лакуму-л-аръа бисаъто. 19.

19. Ва Худо Заминро барои шумо чун фарш густурда гардонид,

Яъне Худованд заминро барои инсонҳо ҳамвор ва барои зиндагиашон мувофику мусаххар гардонид. Замин барои бандаҳои Худо чун гилеми густурда аст. Ба ҳар ҷониб, ки инсон хоҳад имкони рафтан дорад. Инро набояд нодида гирифт.

لِتَسْلُكُوا مِنْهَا سُبُلًا فِجَا جَا

Ли таслуку минҳа субулаи фиҷаҷа. 20.

20. то дар Замин бо роҳҳои кушода биравед».

Аллоҳтаъоло заминро барои шумо чун гилем пойандоз андохт ва дар он барои иҷрои мақсадҳои хеш ва дарёфти ризку рӯзӣ ва барои сафар намудан роҳҳои васеъро кушодаву муносиб гардонид.

Муфасссирон гуфтанд он ҳангоме, ки Нӯҳи (а) қавмашро даъват мекард, аз ин қудратҳои Аллоҳтаъоло барои онҳо мисолҳо

овард. Халқ дар аввал ба насиҳатҳои ӯ (а) барои пайравӣ ба ӯ (а) майл карданд, аммо сарваронашон онҳоро аз роҳ заданд. Онҳо аз аввал ҳам расвотар шуданд. Акнун...

قَالَ نُوحٌ رَبِّ إِنِّهْمْ عَصَوْنِي وَاتَّبَعُوا مَنْ لَّمْ يَزِدْهُ مَالُهُ وَوَلَدُهُ إِلَّا خَسَارًا ﴿٢١﴾

Қола Нӯҳу-р-Рабби иннаҳум ӯасавни ва-т табаъу ма-л лам язидҳу мālуху ва валадӯхӯ иллā хасāро. 21.

21. Нӯҳ гуфт: «Эй Парвардигорам, ҳамоно онҳо нофармонии ман карданд ва шахсиро тобеъ шуданд, ки молу валадаи ба ҷуз зиён чизро зиёд накардааст».

Ҳазрати Нӯҳ (а) бо дарду ҳасрат гуфт, ки эй Парвардигори ман, ин қавм аз заполат намегарданд. Борҳо ба онҳо фаҳмонидам, ки чун гуфтаи маро гӯш кунед, имон ба Худо биёред, гуноҳҳои шумо омӯрзида хоҳад шуд ва Худованд молу авлоди шуморо зиёда гардонида файзу баракатро ба шумо арзонӣ медорад. Аммо аз ин мавъиза онҳо на ин ки ба ман наздиктар шуданд, балки баръакс аз ман дурӣ ҷуста сухани сарватмандонашонро гӯш карданд. Ҳол он ки ин бойҳои мағрур на танҳо молу авлоди онҳоро зиёда намегардонанд, балки дар пайи зиёни онҳо ҳастанд. Аз ин рӯ, саодати ду оламо бар бод доданд.

وَمَكْرُوا مَكْرًا كُبَرًا ﴿٢٢﴾

Ва макарӯ макраи куббāро. 22.

22. Ва макр карданд, макри бузург -

Ин сардорони бадавлату бой барои ба дини ростини Худо надаромадани омма аз тамоми ҳилаву найранг истифода намуданд. Бо макри бузурги хеш тавонистанд мардумро аз наби Аллоҳ рӯгардон карда, дар тобеияти худ нигоҳ доранд ва муқтадои онҳо шаванд. Ба онҳо чӣ гуфтанд?

وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ

وَنَسْرًا ﴿٢٣﴾

**Ва қолу¹ лā тазарунна āлиҳатакум ва лā тазарунна
Вадда-в ва лā Суваъа-в ва лā Яғуъа ва Яъуқа ва Насрō. 3.**

**23. ва гуфтанд: «Маъбудҳоятонро ҳаргиз тарк накунед ва на
«Вудро» ва на «Сувоъро» ва на «Яғус» ва на «Яъуқ» ва на «Наср»-
ро!».**

Он маккорон ба мардум мегуфтанд, ки мабодо фирефтаи Нӯҳ шуда, аз парастии маъбудҳои худ даст кашед! Фаромӯш насозед, ки бобоҳои шумо Вуд, Сувоъ, Яғус, Яъуқ ва Наср барин бутҳоро ибодат мекарданд. Шумо пайрави аҷдоди худ шуда, ҳаргиз онҳоро тарк масозед. Хулоса, дороён бо ҳамин гуна ҳилаҳо мекушиданд мардумро ҳамеша ба бутпарастии побанд созанд.

Хонандаи гиромӣ дар ибтидои сура аз таърихи пайдоиши бутпарастӣ шуморо маълумот дода будем. Ҳоло бутҳои дар ин оя номбаршуда ишорашуда инҳо дар асл аз ҷумлаи бандагони солеҳ буданд, лекин пас аз дунё рафтанишон зиндаҳо бо васвасаи шайтон суратҳои онҳоро кашида ба ибодаташон пардохтанд...

وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا ۖ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا ضَلَالًا ﴿٣٤﴾

**Ва қад азаллу¹ каширо¹. Ва лā тазиди-џ-џолими¹на иллā
џалālā. 24.**

**24. Ва дар ҳақиқат, бисёреро гумроҳ карданд ва золимонро ҷуз
гумроҳӣ чизе зиёд макун.**

Дар ҳақиқат он саркардаҳо барои манфиати дунёи хеш бо бутпарастӣ бисёр касонро гумроҳ сохтанд.

Ин одат то замонҳои мо омада расид, ки дар Арабу Аҷам дида мешуд ва ҳоло ҳам дар дигар миллатҳои дунё вучуд дорад.

Дар охир Нӯҳ (а) аз қавми хеш навмед шуд бо сад дарду алам ба дуё пардохта гуфт, ки Худоё, бар ин қавми нофаҳму саркашу ҷоҳил зиёд макун магар гумроҳӣ болои гумроҳиро.

مِمَّا خَطِيئَتِهِمْ أُغْرِقُوا فَأَدْخَلُوا نَارًا فَلَمْ يَجِدُوا لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ

أَنْصَارًا ﴿٣٥﴾

**Мим мā хатйāтиҳим уғриқу¹ фа удхилу¹ нāран¹ фа лам
яҷиду¹ лаҳум-м мин¹ дуниллāҳи ансōро. 25.**

25. *Аз сабаби гуноҳони худ онҳо гарқ карда шуданд, нас, ононро дар Дӯзах дохил карда шуд, нас, барои хеш аз ғайри Худо ҳеҷ нусратдиҳандаеро наёфтанд.*

Аллоҳтаъоло дар ин оят хабар додааст, ки аз ҷиҳати гуноҳону хатоҳое, ки қавми Нӯҳ (а) карданду доимо дар он хатоҳо боқӣ монданд, онҳоро бо тӯфон ғарқ намудем. Илова бар ин тӯъмаи оташи Дӯзах низ гардонида шуданд. Чун ба азоб гирифтор шуданд, касеро пайдо карда натавонистд, ки ба кӯмакашон биёяд. На он бутҳое, ки мепарастиданд ба онҳо кӯмак карданд ва на касоне, ки аз онҳо пайравӣ менамуданд. Ҷуз Худо чорасозе наёфтанд!

وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْنِي عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا ﴿٦١﴾

Ва қола Нӯҳу-р-Рабби лā тазар ъала-л-арџи мина-л-кāфирина дайъаро. 26.

26. Ва Нӯҳ гуфт: «Эй Парвардигори ман, дар рӯйи Замин ҳеҷ диёр (сокинишаванда)-еро аз кофирон мағзор!

Ҳазрати Нӯҳ (а) тамоми ҳастии худро баҳри он равона намуд, ки чашми қавмашро ба сӯйи ҳақиқат кушода гардонад, тамоми ранҷу азоб машақатро ба худ раво дид, худро пеши касу нокас залил гардонид то онҳоро саодатманд созад то онҳо тӯъмаи оташи ҷаҳаннам нашаванд ва ин корро яксолу ду сол не, балки қариб ҳазор сол идома дод, вале мутаассифона онҳо ҳидоят наёфтанд. Танҳо баъди аз сӯйи Офаридгор илҳом ёфтан ва дарёфтани ҳақиқати бедор нагаштани ин қавми ғафлатзада ҳазрати Нӯҳ (а) ба даргоҳи Худо нола кард, ки Парвардигоро кофиреро дар рӯйи Замин боқӣ мағзор! Аллоҳтаъоло дуъои Шайхуланбиё (а)-ро ба даргоҳаш иҷобат намуд, бар сари кофирони замони ҳазрати Нӯҳ (а) бало ва азобро дар сурати тӯфони об овард. Ба ҷуз онҳое, ки имон оварда буданд дигар ҳама ба ҳалокат расиданд. Ба касе гузашт карда нашуд. Ҳатто писари Нӯҳ (а), ки ҳамнишини маҷлиси кофирон буд ва аз падари худ дурӣ мечуст ҳалок шуд. Ҳикоят аст, ки агар Худованд ба аҳли ғайри имон лутф мекард ба ҳамон зани кофираву кӯдакаш мекард. Вақте тӯфон сар шуд он зан кӯдаки хешро гирифта ба ҷониби кӯҳ фирор намуд то наҷот ёбад. Ба сари кӯҳ баромад тӯфон низ ўро дунболгирӣ мекард. Ҳангоме об то китфони зан боло хест кӯдакашро болои сар гирифт ва чун об аз сари ў гузашт, тифлашро болои дастҳояш бардошт, вале ў ки аз аҳли имон набуд ва ин азоб барои кофирон муқаррар шуда буд,

оқибат ҳалоки худро ёфт. Онҳое наҷот ёфтанд, ки бо амри илоҳӣ ҳамчун пайрави ҳазрати Нӯҳ (а) иҷозаи ба сафина ништастан доштанд. Дар таърихи Ислом онҳоро "асҳоби сафина" гӯянд. Дуои Нӯҳ (а) дар ояти зер идома дорад:

إِنَّكَ إِن تَذَرَهُمْ يُضِلُّوا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوا إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا

Иннака ин тазарҳум юзиллуъ ъибāдака ва лā ялидӯ иллā фāҷираи каффāрō. 27.

27. Ту агар ононро бигзорӣ, албатта, бандагони Туро гумроҳ созанд ва онҳо таваллуд накунад, магар фарзандони бадкору носипосро.

Ҳазрати Нӯҳ (а) дуъои худро бо ин далел асоснок месозад, ки Худовандо агар ту онҳоро ҳамчуноне, ки ҳастанд боқӣ бигузори онҳо амали зишти худро идома медиҳанд. Ёне қавмро боз ҳам гумроҳтар гардонида, онҳоро ба сӯи залолат роҳнамой мекунад, ки батамом побанди ҷаҳолат хоҳанд монд ва аз онҳо фарзандони фосиқу ҷоҳилу бадкору носипос ба дунё меояд. Ҳазрати Нӯҳ (а) ин суханро аз ҳаво нагуфт, балки дар асоси таҷрибаи 950 солаи умри мубораки хеш ба чунин хулоса омада буд.

Нӯҳ (а) ҳамзамон барои муъминон низ дуъо намуд.

رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَن دَخَلَ بَيْتِيَ مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ

وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا

Раббигфир ли ва ли вāлидайя ва ли маи дахала байтия муъмина-в ва лил муъминина ва-л-муъминāти ва лā тазиди-з̣ з̣олимина иллā табāрō. 28.

28. Эй Парвардигори ман, мағфират кун маро ва падару модари маро ва шахсоро, ки имон оварда хонаи ман дохил шавад ва муъминонро ва муъмина (зан)-ҳоро ва золимонро ба ҷуз ҳалоқат ҷизе зиёд макун!».

Нӯҳ (а) аз Парвардигори худ барои худ ва барои падару, модар, ашхоси имондоре, ки бо ӯ ва хонаашу сафинааш робитаи хуб доштанд ва ҳамчунин барои ҳама мардони муъмину занони муъмина дуъо карда, талаби мағфират намуд. Аммо барои ашхосе, ки расули Худоро инкор карданд, сухани Парвардигорро

напазируфтанд дуъо намуд, ки барои онҳо Худованд дар рӯи Замин дигар чизеро ба ҷуз азоб зиёд магардонад.

Аз дуъои ҳазрати Нӯҳӣ пайғамбар (а) кофирон ҳалок гаштанд ва муъминон наҷоти худро ёфтанд. Тавре аз дуъои Набӣ (а) дар ҳаққи мушрикони дарёфтем онҳо ба бемории гузарандае гирифта буданд, ки ба атрофиён ва авлоди онҳо асар мекард. Дарди онҳо бемории қарасонро мемонд, ки то бурида нашавад наҷотро умедвор шудан имконнопазир буд. Аз қиссаҳои пайғамбарон ва муҳолифони онҳо, ки дар Қуръон дарҷи худро ёфтаанд донистем, ки онҳо барои таскин ва тасалли пайғамбари охируззамон ҳазрати Муҳаммади Мустафо (с), инчунин ибрат гирифтани бандаҳои Худо ваҳй шудаанд. Ба ин хотир хонандаи китоби Худо вақти тиловати Қуръон бояд кӯшиш ба харҷ диҳад, ки сари ҳар як ояи карима андешаи аниқ ва тафаккури зиёд созад. То сабаби нузули оя ва болотар аз ин мақсади ваҳии онро дарёбад. Он гоҳ маълум мегардад, ки роҳи наҷот кадомасту роҳи ҳалок кадом. Ҳар қадар тафаккур сари каломии раббонӣ зиёдтар гардад, иншоаллоҳ, мақсади ваҳии он равшану кушодатар мегардад.

Ихтилофи расули Худо (с) бо мушрикони Макка ба қиссаи ҳазрати Нӯҳ (а) ва муборизаи ӯ (а) бо мушрикони замонаш бисёр монандаст. Чуноне, ки Нӯҳ (а) аз саркашии қавмаш маънос гардида, аз имон овардани онҳо умедашро канд ва дархости ҳалоки онҳоро намуд, хотамуланбиё ҳазрати Муҳаммад (с) низ дар ҳамин гуна ҳолат қарор дошт. Он гоҳ барои тасалли ӯ (с) қиссаи ҳазрати Нӯҳ (а) ба ӯ ваҳй гардид. Акнун аз ин қиссаи Қуръони фоидаҳо ва хулосаҳои зеринро баровардан мумкин аст.

а) Аллоҳтаъоло барои наҷоти олами башарият дар ҳар даври замон пайғамбарони худро фиристода аст.

б) Ҳар инсоне дар замони худ пайравии фиристодагони Аллоҳро кунад, он пайравӣ саодати ин дунё ва охиратро ба ӯ кафолат медиҳад. Чуноне ки пайравони ҳазрати Нӯҳ (а) аз тӯфони об наҷот ёфтанд.

в) Аллоҳтаъоло ба пайғамбарони Худ имконият ва иҷозат медиҳад, ки бо назардошти замона даъвати худро гоҳо пинҳон ва гоҳо ошкор тарк накарда анҷом диҳанд.

г) Маълум гардид, ки даъвати расулони Худоро шахсони камбизоат нисбат ба сарватмандон хуштар мепазиранд. Ҳамчуноне, ки аз қиссаи ҳазрати Нӯҳ (а) маълум гардид сарватмандон боиси гумроҳии омма гардиданд.

д) Мешавад, ки гумроҳсозӣ аз як тараф аз шайтон ва ҳамзамон аз ҷониби баъзе шахсони сарватманд сурат бигирад.

е) Аз ин қисса раднашавандагии тақдиру иродаи Аллоҳтаъоло барои ашхоси гумроҳшуда маълум гардид. Ашхосе, ки кофиранду ба азоби дунё гирифтोरанд, инчунин аз азоби охират ҳам наҷот нахоҳанд ёфт.

ж) Аз пайдо шудани тӯфони об барои ҳалоки қавми ҳазрати Нӯх (а) қудрату тавонои Офаридгор маълум ва баён гардид. Ҳар як инсон бояд худ амал карда мағрури бобою аҷдоди худ нагардад, зеро, ки писари ҳазрати Нӯх (а) ки бо бадон ҳамнишасту ҳамкор буд аз хонадони пайғамбарии падари худ берун шуд ва ба азоби Ё таъоло гирифтор шуд ва зери тӯфон ҳалок гардид. Вақто, ки ӯ бо падари худ пайравӣ накарду имон наовард пайғамбарзодагиаш ба ӯ нафъе набахшид.

з) Ин қисса ва амсоли ин барои кофирон танбеҳ ва ибрате барои муъминон аст.

Хонандагони муҳтарам, дуруст аст, ки Қуръонро рӯшангари тирагиҳо ва баёнкунандаи иродаи Аллоҳтаъоло ва раҳнамои инсонҳо гуфтаанд.

Ва саҳеҳ аст, ки дар зери ҳар як ояти ин сура олам-олам маъноҳо хобидааст, мо бошем очизона ва ба таври мухтасар баён намудем то хонандаро малол наояд. Бо ҳамди Аллоҳ ва дуруди бар Расулаш (с) ба поёни ҷамъу басти эзоҳоти ин сураи мубораки "Нӯх" расидем.